

ปัญหาการค้าของเก่า: ศึกษาเฉพาะกรณีรถยนต์ที่ให้เช่าซื้อ¹

ศศิวิภา สงแสง²

เนื่องด้วยกฎหมายของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับการขายทอดตลาดและการค้าของเก่าที่เกี่ยวข้องกับรถยนต์ที่ให้เช่าซื้อ ในปัจจุบันมีการบัญญัติไว้ในกฎหมายเพียง 2 ฉบับเท่านั้นอันได้แก่ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในเรื่องการขายทอดตลาด ในมาตรา 509 ถึง มาตรา 517 และในพระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและการค้าของเก่า ซึ่งได้มีการบัญญัติไว้ตั้งแต่พ.ศ. 2474 โดยกฎหมายฉบับนี้ไม่ได้มีการปรับปรุง แก้ไขเพิ่มเติมอย่างสม่ำเสมอ ทำให้ไม่ครอบคลุมถึงประเด็นปัญหาการค้าของเก่าของประเทศไทยในยุคที่สังคมมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และการค้าของเก่าในรูปแบบรถยนต์ที่เช่าซื้อนั้น กฎหมายฉบับนี้มิได้มีการบัญญัติเอาไว้ว่าต้องดำเนินการอย่างไร จึงต้องมีการศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมายของการค้าของเก่ารถยนต์ที่เช่าซื้อตามพระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและการค้าของเก่า

โดยจากปัญหาดังกล่าว ยังมีปัญหาสำคัญด้านกฎหมายหลายประการที่มีค่าควรแก่การตั้งเป็นปัญหาการวิจัยนี้ได้ ดังนี้

ปัญหาที่หนึ่งปัญหาคำนิยามของคำว่า “ของเก่า” ในพระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและการค้าของเก่า พ.ศ. 2474 ไม่สอดคล้องกับการดำเนินธุรกิจในปัจจุบัน

โดยพระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและการค้าของเก่ามีการบัญญัติไว้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2474 โดยหลังจากนั้นก็ไม่ได้มีการปรับปรุงให้กฎหมายทันสมัยใช้ได้กับยุคดิจิทัลในปัจจุบันเท่าที่ควร โดยนิยามของของเก่าของเก่านั้นมีปัญหาในเรื่องของการตีความว่าอย่างไรถือว่าเป็นของเก่าที่ต้องจดทะเบียน หากพิจารณาจากนิยามของคำว่า ของเก่า ตามพระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและการค้าของเก่า ได้มีการกำหนดคำว่า ของเก่า ไว้ในมาตรา 3 บัญญัติว่า ของเก่าหมายถึงทรัพย์สินที่เสนอขาย แลกเปลี่ยน หรือจำหน่ายโดยประการอื่นอย่างทรัพย์สินที่แล้ว ทั้งนี้รวมถึงของโบราณด้วย

ซึ่งเป็นการกำหนดไว้อย่างกว้างเพราะในขณะที่กฎหมายมีการบัญญัตินั้น สังคมในสมัยนั้นยังไม่มีการพัฒนา กฎหมายที่มีอยู่ในขณะที่สังคมไม่พัฒนาอาจจะไม่เหมาะสมกับสังคมปัจจุบันที่มีการใช้ระบบอินเทอร์เน็ตในการดำเนินการต่างๆ เช่น ปัจจุบันมีการขายของเก่าผ่านออนไลน์แล้ว ทำให้เกิดปัญหาว่าทรัพย์สินใดไหนเป็นทรัพย์สินที่ต้องจดทะเบียนค้าของเก่าบ้าง โดยปัญหานี้เกิดขึ้นในบริษัทให้เช่าซื้อรถยนต์ที่มี

¹ บทความเรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่องปัญหาการค้าของเก่า: ศึกษาเฉพาะกรณีรถยนต์ที่ให้เช่าซื้อ โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ ดร. ปรีดา โชติมานนท์ และกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ ดร. รติชัย รดทอง และ รองศาสตราจารย์ ดร. ปวีศร เลิศธรรมเทวี

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต(ส่วนกลาง) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

การขายรถยนต์ที่เช่าซื้อเพื่อนำมาชำระหนี้ที่ผู้เช่าซื้อคงค้างว่าผู้ที่ทำธุรกิจให้เช่าซื้อ จำเป็นต้องจดทะเบียนค้ำของเก่าหรือไม่ จากการศึกษาที่มีบางบริษัทที่มีการจดทะเบียนค้ำของเก่าเอาไว้ เพื่อป้องกันการเกิดปัญหาภายหลัง ซึ่งตามหลักการแล้ว ไม่ได้ประกอบธุรกิจค้ำของเก่าแต่ประกอบธุรกิจให้เช่าซื้อ

ปัญหาที่สองปัญหาการที่บริษัทผู้ให้เช่าซื้อกลับเข้าครอบครองรถยนต์ที่นำออกให้เช่าซื้อ และนำรถยนต์ออกขายนั้นเป็นการค้ำของเก่าที่ต้องจดทะเบียนหรือไม่

การพิจารณาว่าการที่บริษัทผู้ให้เช่าซื้อกลับเข้าครอบครองรถยนต์และนำรถยนต์ออกขายทอดตลาดนั้น ต้องจดทะเบียนค้ำของเก่าหรือไม่ ต้องพิจารณาจากนิยามของคำว่า ของเก่า หมายถึงทรัพย์สินอะไรบ้าง จากการศึกษา “ของเก่า” หมายถึง ทรัพย์สินที่เสนอขาย แลกเปลี่ยนหรือจำหน่ายโดยประการอื่นอย่างทรัพย์สินที่ใช้แล้ว หากจะตีความตามนิยามนั้น การขายรถยนต์ของบริษัทผู้ให้เช่าซื้อก็เป็นการจำหน่ายทรัพย์สินที่ใช้แล้วตามพระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและการค้ำของเก่า เนื่องจากการขายเป็นการที่เจ้าของกรรมสิทธิ์นำรถยนต์ที่มีการใช้งานแล้วให้แก่ผู้เช่าซื้อ ออกขายให้บุคคลภายนอก ซึ่งการขายนั้นต้องขายทุกคนที่มีการกลับเข้าครอบครอง โดยหากได้กำไรก็ส่งคืนผู้เช่าซื้อ หากขาดทุนก็เรียกค่าส่วนต่างจากผู้เช่าซื้อได้ การกระทำดังกล่าวถือได้ว่าเป็นการค้ำของเก่าที่ต้องจดทะเบียนตามนิยามของมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและการค้ำของเก่า

อีกทั้งมีกฎกระทรวงที่ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและการค้ำของเก่า มีการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนค้ำของเก่าประเภทรถยนต์ ได้แก่รถยนต์สาธารณะ รถยนต์บริการ และรถยนต์ส่วนบุคคล รถยนต์ที่นำออกขายโดยบริษัทผู้ให้เช่าซื้อถือเป็นรถยนต์ส่วนบุคคลที่ผู้ให้เช่าซื้อเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ดังนั้นการนำรถยนต์ออกขายของบริษัทที่ผู้ให้เช่าซื้อรถยนต์ ต้องดำเนินการจดทะเบียนค้ำของเก่าเสียก่อน จึงจะสามารถนำรถยนต์ออกขายซึ่งบัญญัติไว้ในมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและการค้ำของเก่า

ปัญหาที่สามประเด็นปัญหาประการที่สาม ปัญหาว่ากรณีธนาคารหรือบริษัทที่ประกอบธุรกิจให้เช่าซื้อ สามารถจดทะเบียนค้ำของเก่าเพื่อขายรถที่ให้เช่าซื้อได้หรือไม่

จากการศึกษาการขออนุญาตค้ำของเก่านั้น รัฐเข้ามาควบคุมให้ขออนุญาตก่อนถึงจะประกอบธุรกิจค้ำของเก่าได้ โดยกำหนดคุณสมบัติไว้มาตรา 6 ห้ามมิให้ออกใบอนุญาตให้แก่ผู้ร้องขอตามความในมาตรา 5 เว้นแต่ผู้นั้น จะมีคุณสมบัติและพื้นฐานความรู้ ดังต่อไปนี้

1. มีอายุ 20 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ทั้งนี้นับถึงวันที่ยื่นคำขออนุญาตค้ำของเก่า
2. มีความรู้หนังสือไทยพออ่านออกเขียนได้ ไม่ได้กำหนดวุฒิการศึกษาว่าต้องจบการศึกษาระดับใด โดยอำนาจในการตรวจพิสูจน์จะอยู่ที่เจ้าหน้าที่ที่รับคำร้อง ว่ามีคุณสมบัติหรือไม่

3. เป็นผู้ที่ไม่เคยต้องโทษจำคุกตามกฎหมายลักษณะอาญา เกี่ยวกับเงินตรา ความผิดเกี่ยวกับดวงตา แสตมป์และตัว ความผิดเกี่ยวกับการค้า ความผิดเกี่ยวกับเอกสาร ความผิดฐานวิ่งราวทรัพย์ ทรัพย์ โกรธทรัพย์ รัศเอาทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ชิงทรัพย์ ถิ่น โกง ข่มขืนทรัพย์ และรับของโจร

ซึ่งหากมีคุณสมบัติที่ไม่ต้องห้ามตามพระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและการค้าของเก่าก็สามารถยื่นคำร้องขออนุญาตประกอบกิจการค้าของเก่าได้ ไม่ได้มีกฎหมายห้ามไม่ให้ธนาคารหรือบริษัทให้เข้าซื้อดำเนินการจดทะเบียนขออนุญาตค้าของเก่ารถยนต์ ซึ่งผู้เขียนเองนั้นเคยทำงานอยู่ที่บริษัทให้เข้าซื้อและเคยมีโอกาสเห็นใบอนุญาตค้าของเก่าที่บริษัทให้เข้าซื้อดำเนินการจดทะเบียนแล้ว เนื่องจากต้องการป้องกันการกระทำความผิดกฎหมาย เพราะหากฝ่าฝืนพระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและการค้าของเก่า จะมีโทษทั้งจำคุกและโทษปรับ

ปัญหาที่สับสนว่ากรณีนิติบุคคลที่เป็นต่างด้าวประกอบกิจการให้เข้าซื้อ สามารถขอใบอนุญาตค้าของเก่ารถยนต์ที่ให้เข้าซื้อได้หรือไม่

ธุรกิจให้เข้าซื้อรถยนต์ในประเทศไทยมีทั้งบริษัทที่เป็นสัญชาติไทยและนิติบุคคลที่เป็นต่างด้าว โดยนิติบุคคลที่เป็นต่างด้าวจะถูกจำกัดสิทธิในการประกอบธุรกิจในประเทศไทย โดยธุรกิจบางประเภทต้องมีการขออนุญาตก่อนจึงจะสามารถทำได้

คำว่าต่างด้าว หมายถึง คนต่างชาตินิติบุคคลที่พระราชบัญญัติประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว ไม่ถือว่าเป็นคนไทย ผลคือบุคคลเหล่านั้นจะไม่สามารถประกอบธุรกิจในประเทศไทยได้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตตามกฎหมายเสียก่อน

การค้าของเก่าเป็นธุรกิจบัญชีสองที่มีเงื่อนไขกำหนดว่าในการที่จะประกอบธุรกิจบัญชีนี้นิติบุคคลต่างด้าวที่ขออนุญาตจะต้องมีคนไทยหรือนิติบุคคลไทยถือหุ้นไม่น้อยกว่าร้อยละสี่สิบของทุนของต่างด้าวที่ประกอบธุรกิจนั้นและต้องมีคณะกรรมการที่เป็นคนไทยไม่น้อยกว่าสองในห้าของคณะกรรมการทั้งหมดของนิติบุคคลต่างด้าวผู้ขออนุญาต ตามมาตรา 15 พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว

และมีการกำหนดคุณสมบัติของผู้ขออนุญาตไว้ที่มาตรา 16 พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว

คนต่างด้าวที่จะที่จะขอรับอนุญาตได้ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังนี้

- (1) มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์
- (2) มีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรหรือได้รับอนุญาตให้เข้ามาในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง
- (3) ไม่เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (4) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย

(5) ไม่เคยต้องโทษตามคำพิพากษาหรือถูกเปรียบเทียบปรับในความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ หรือตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับ 281 ลงวันที่ 24 พฤศจิกายน 2515 เว้นแต่พ้นโทษมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปีก่อนวันขอรับใบอนุญาต

(6) ไม่เคยต้องโทษจำคุกตามคำพิพากษาในความผิดฐานฉ้อโกง โกงเจ้าหนี้ ยักยอก ความผิดเกี่ยวกับการค้าตามประมวลกฎหมายอาญาหรือในความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการฉ้อโกงประชาชนหรือในความผิดตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง เว้นแต่พ้นโทษมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปีก่อนวันขอรับใบอนุญาต

(7) ไม่เคยถูกเพิกถอนใบอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้ หรือตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับ 281 ลงวันที่ 24 พฤศจิกายน 2515 ในระยะเวลาห้าปีก่อนได้รับใบอนุญาต

ในกรณีนิติบุคคลเป็นผู้ขอรับใบอนุญาต กรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้รับผิดชอบในการดำเนินการของนิติบุคคลนั้นที่เป็นคนต่างด้าวต้องมีคุณสมบัติ และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามวรรคหนึ่งด้วย

การขออนุญาตค้าของเก่าของคนต่างด้าวตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว สามารถกระทำได้โดยหากไม่มีคุณสมบัติต้องห้ามตามมาตรา 16 และมีคนไทยหรือนิติบุคคลไทยถือหุ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 40 ของทุนของต่างด้าวที่ประกอบธุรกิจนั้นต้องมีคณะกรรมการคนไทยไม่น้อยกว่าสองในห้าของคณะกรรมการทั้งหมดของนิติบุคคลต่างด้าวผู้ขออนุญาต แต่ต้องไปยื่นขออนุญาตค้าของเก่าตามพระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและการค้าของเก่าด้วย

จากการค้นคว้าปัญหาการค้าของเก่า ศึกษาเฉพาะกรณีรถยนต์ที่ให้ผู้เช่าซื้อพบว่า มีข้อเสนอแนะคือ

1. จากการศึกษานิยามของคำว่า ของเก่า มีการบัญญัติเอาไว้กว้าง แม้จะมีการกำหนดประเภทของค่าธรรมเนียมในการขออนุญาตค้าของเก่าไว้ในกฎกระทรวงที่ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและการค้าของเก่า แต่ก็ไม่ได้มีการกำหนดประเภทของ ของเก่า ที่ต้องขออนุญาตไว้ชัดเจน จึงขอเสนอให้มีการเพิ่มเติมภาคผนวกของเก่าที่ต้องขออนุญาต ในพระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและการค้าของเก่า เพื่อให้ง่ายต่อประชาชน เนื่องจากหากไม่ขออนุญาตมีโทษทางอาญาและมีโทษปรับด้วย ดังนั้นเพื่อให้เป็นประโยชน์แก่ประชาชนควรมีการกำหนดประเภทของเก่าให้ชัดเจน อาจจะจำแนกมาจากอัตราการกลบค้ำของเก่า เพื่อจะได้ให้รัฐเข้ามาป้องกันดูแลปัญหาการกลบค้ำของเก่าด้วย

2. ในเรื่องสัญญาเช่าซื้อรถยนต์มีการกำกับดูแลโดยคณะกรรมการควบคุมสัญญา เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้เช่าซื้อถูกเอารัดเอาเปรียบ อยู่ในประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญาให้ธุรกิจเช่าซื้อรถยนต์และรถจักรยานยนต์เป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา เมื่อมีกฎหมายเฉพาะควบคุมการทำสัญญาดังกล่าวไว้อย่างชัดเจนแล้ว ในเรื่องของการนำรถยนต์ออกขายโดยวิธีการประมูลหรือขายทอดตลาด จึงควรกำหนดเรื่องการจดทะเบียนค้าของเก่ารถยนต์ประเภทนี้ไว้ให้ชัดเจนในพระราชบัญญัตินี้ว่า การขายดังกล่าวต้องมีการจด

ทะเบียนค้าของเก่าหรือไม่ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการละเมิดกฎหมายของบริษัทให้เข้าซื้อ และกำหนดแนวทางการดำเนินธุรกิจให้ชัดเจนมากขึ้น

3. ในส่วนของธนาคารหรือบริษัทให้เข้าซื้อซึ่งเป็นต่างด้าวนั้น ตกอยู่ภายใต้ประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญาให้ธุรกิจเข้าซื้อรถยนต์และรถจักรยานยนต์เป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญาเช่นเดียวกัน การค้าของเก่าไม่ได้ห้ามให้คนต่างด้าวกระทำแต่ต้องได้รับอนุญาตให้ประกอบอาชีพตามพระราชบัญญัติประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวเสียก่อน ดังนั้นในส่วนของ การขายรถยนต์ที่ให้เข้าซื้อหากมีการกำหนดแนวปฏิบัติไว้ในประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญาให้ธุรกิจเข้าซื้อรถยนต์และรถจักรยานยนต์เป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา ก็จะสามารทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจสามารถดำเนินธุรกิจในประเทศไทยอย่างถูกต้อง เป็นการต่อยอดการบัญญัติกฎหมายการขายรถยนต์ไว้ในประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญาให้ธุรกิจเข้าซื้อรถยนต์และรถจักรยานยนต์เป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา ควรมีการกำหนดหลักการเรื่องการค้าของเก่าไว้อย่างชัดเจน อาจจะกำหนดเพิ่มเติมว่า การขายรถยนต์ที่ให้เข้าซื้อให้ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและการค้าของเก่า

4. จากการศึกษากฎหมายต่างประเทศ มีการแยกกฎหมายขายทอดตลาดและกฎหมายค้าของเก่าออกเป็นสองพระราชบัญญัติ ดังนั้นกฎหมายไทยก็ควรแยกออกเป็นสองฉบับเช่นกัน เพื่อให้เกิดความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กฤตภาส ศรีสุข, “ปัญหาทางกฎหมายของผู้ประกอบการค้าของเก่า

ตามพระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาด พุทธศักราช 2474”,

วิทยานิพนธ์ คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

จุฑารัตน์ พรหมที, “ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว

ศึกษาเฉพาะกรณีการกำหนดทุนขั้นต่ำที่ใช้ในการประกอบธุรกิจและข้อห้าม

ในการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวตามบัญชีที่สามท้ายพระราชบัญญัติ

ประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ.2542”, สารนิพนธ์ คณะนิติศาสตร์

มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม, 2561

ธัญสุดา กาสเรือนแก้ว, “ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมและห้ามขายทอดตลาด

และการค้าของเก่าตามพระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและการค้า
ของเก่า พุทธศักราช 2474”, สารนิพนธ์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม
ธนพล ภาคสุข, “ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการขายทอดตลาด
และการค้าของเก่า”, สารนิพนธ์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม